

НАВЧАННЯ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

систем: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єршоміна, О.С. Краєва; За ред. В.Ф. Ситника. – К.: КНЕУ, 2001. – 420 с.

6. Шведова-Водка Г.М. Документознавство [Текст]: навч. посіб. / Г.М. Шведова-Водка. – К.: Знання, 2007. – 400 с. – (Вища освіта XXI ст.).

7. Шерман М.І. Педагогічні аспекти використання гіпертексту в процесі інформатизації вищої школи. / М.І. Шерман // Міжнародне співробітництво та університетська освіта: Матеріали міжнародної наукової конференції. – Зб. статей. – Херсон: Херсонський педагогічний університет. – 2000. – Розділ 3. – С. 207–210.

8. Шериньова О. Специфіка інтерпретації поняття “гіпертекст” та його основних характеристик в сучасному науковому просторі // Науковий блог: <http://naub.org.ua/>

9. Eco U. From Internet to Gutenberg [Electronic resource] / U. Eco; The Italian Academy for Advanced Studies in America. – Access mode: <http://www.hf.ntnu.no/avn/Finnbo/tekster/Eco/Internet.htm>. – Title on the screen.

10. Kahn P. The Pleasures of Possibility: What is Disorientation in Hypertext? [Text] / P. Kahn, G.P. Landow // Journal of Computing in Higher Education. – 1993. – Vol. 4(2). – P. 57–78.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2011

УДК 374:746.4

Ганна Попова, аспірант Національного педагогічного університету

імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

НАВЧАННЯ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

У статті розглядається поняття “дизайн”, зроблено огляд підліткового віку дитини, доводиться актуальність навчання підлітків дизайну одягу в дизайн-студії позашкільного навчального закладу.

Ключові слова: дизайн, дизайн одягу, дизайнерська діяльність, підлітковий вік, дизайн-студія, особливості дизайн-студії, “студійна свобода”.

Лит. 5.

Hanna Popova

TEACHING TO DESIGN CLOTHES IN INSTITUTION OF SUPPLEMENTARY EDUCATION AS TOPICAL PROBLEM

There is a concept of design in the article, the teen-age has been briefly considered, there is actuality of educating in design of clothes by teen in design-studio of institution supplementary education.

Key words: Design, design of clothes, teen-age, design-studio, designer activity, feature of design studio, “studio freedom”.

Постановка проблеми. ХХ століття було ознаменовано надзвичайно бурхливим зростанням науки, техніки, сучасних технологій. Це корінним чином вплинуло на життя всього людства, змінило його уявлення про світ речей і взаємодію людини і предметного світу, істотно підвищило вимоги до зручності, краси і комфорту. Ці зміни стали можливі не лише завдяки розвитку інженерної думки, але і при безпосередній участі дизайнерів.

Самі дизайнери, визначаючи значення і місце дизайну в суспільстві, оцінюють його як службу, що охоплює матеріальну і духовну сфери суспільного життя, що виконує широку комунікативну функцію, службу, яка набуває більш важливішого значення в житті людей. Тому **метою цієї статті** є довести актуальність навчання дизайну одягу підлітків в дизайн-студіях позашкільних навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні дизайн став невід’ємною частиною сучасного життя. Він увійшов до нашого побуту, виробництва товарів і упаковки, оформлення інтер’єру, поліграфічного виробництва, реклами, одягу.

Головним принципом дизайну є гармонійне поєднання двох самостійних явищ, що існують окремо і незалежно один від одного, функції і краси, а метою – надання об’єктам проектування естетичних якостей і оптимізація їх взаємодії з людиною і суспільством.

У певному значенні можна говорити, що дизайн існує з часу зародження людства на Землі, коли з’являються перші знаряддя праці, предмети побуту, наскальні малюнки. Проте, усвідомлення дизайну в сучасному розумінні припадає на початок ХХ століття, а перше офіційне його визначення було сформульоване в 1964 р. на міжнародному семінарі по дизайн-освіті у Брюгге.

НАВЧАННЯ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Дизайн – творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають й зовнішні риси виробу, але, головним чином ті структурні і функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб в єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника [2].

Перетворення дизайну на глобальне явище, що охопило в останній третині ХХ ст. всі сфери життя, викликало зростання дослідницького інтересу до дизайну в різних областях гуманітарного знання. Так і в нашій країні були зроблені спроби виявлення ознак, сутності дизайну, його можливостей і значення для різних сторін суспільного життя. Й у 1972 році у Великій Радянській Енциклопедії, з'являється наступне визначення поняття “дизайн”.

“Дизайн (від англ., – проектувати, креслити, замислювати, а також проект, план, малюнок), термін, що позначає новий вид діяльності по проектуванню предметного світу. Дизайн виник на початку ХХ ст. як реакція на стихійне формування візуальних і функціональних властивостей предметного середовища. Дизайн розробляє зразки його раціональної побудови, що відповідають складному функціонуванню сучасного суспільства. Дизайн розв'язує широкі соціально-технічні проблеми функціонування виробництва, вжитку, існування людей в предметному середовищі” [1].

Зростання вимог людей до зовнішнього вигляду, речей, стану побутового оточення, викликано зміною соціально-економічної ситуації, привело до підвищення ролі дизайну в масовій культурі і житті. Синтезуючи новітні досягнення культури, дизайн відображає сучасний розвиток суспільства, демонструючи за допомогою художніх засобів різні структури його духовного життя. На думку ряду вчених, транслуючи духовні цінності, об'єкти дизайну здатні робити вплив на світогляд, психологічний стан людини. Отже, дизайн сьогодні може служити реальним засобом виховання особистості підлітків.

Але зауважимо, що зазначені формулювання не достатньо відображають сутність дизайну у сфері педагогіки. З метою розвитку та вдосконалення дизайн-освіти необхідно здійснювати пошук у різних напрямках: науково обґрунтувати перспективи розвитку дизайну в українській етнокультурі, з'ясувати прогресивні тенденції професійного європейського дизайну з його різновидами модернізму, створити педагогічні умови для саморозвитку української дизайн-освіти на всіх рівнях, в тому числі її впровадження у заклади позашкільної освіти.

У зв'язку з тим, що суспільство і держава поставило перед організаторами і діячами позашкільної освіти завдання сприяння гуманізації соціального і індивідуального життя громадян, задоволення їх соціокультурних потреб, серед яких ведучу роль грають потреби в творчому саморозвитку особистості і життєвому самовизначенні [4], багато зусиль було направлено на створення теоретико-методологічного оснащення закладів позашкільної освіти. Актуальним висновком в рішенні цієї проблеми стало обґрунтування пошуків інноваційних форм залучення і освоєння підростаючим поколінням сучасних суспільних видів професійної діяльності, до яких якраз й відноситься дизайнерська діяльність. Науковий пошук вибору стратегії освіти з врахуванням реалій сучасного життя наводить дослідників до необхідності розробки нових концепцій у педагогічній теорії і практиці, пов'язаних із навчанням дизайну. Особливо це значимо для збагачення культурного і наукового потенціалу нашої країни, оскільки в даний час у дітей і молоді спостерігається посилення прагматизму у розв'язанні життєвих проблем, різке зниження інтересу до духовного зростання. Відбувається відчутне знецінення розумової праці і домінуючої ролі у визначенні життєвих пріоритетів набуває матеріальний чинник. Результатом цього стає формування підростаючого покоління, в якого починає переважати культ споживання, а не творіння. Тому саме дизайн в якості актуального сучасного виду діяльності допоможе розвинути творчі здібності, любов до праці, до естетичного, і одночасно сприятиме створенню умов для активного, самостійного, цілеспрямованого проведення учнями свого вільного часу.

Всім відомо, що підлітковий період є одним з найважливіших етапів у житті кожної людини. Його називають перехідним, тому що відбувається перехід від дитинства до юності у фізичному, психічному і соціальному аспектах. Як зазначав відомий український учений В.В. Зеньківський, “увага підлітка повертається до свого внутрішнього світу, до себе, як до особистості. Його особливо турбує власна зовнішність, свої переживання, він досить часто занурюється у свої мрії. Підліток ніби набуває у самому собі у своїх пориваннях і спрямуваннях єдине керівне начало, усякі авторитети втрачають для нього свій вплив, він вірить лише самому собі, своєму власному досвіду... моральний розвиток підлітка, як правило, набуває характеру критичного ставлення до всього того, що раніше освітлювало шлях його життя, до моральних традицій, звичаїв” [3]. Саме

НАВЧАННЯ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

у цей час для підлітка мода, стильний одяг, різні аксесуари відіграють чи не головну роль, адже для них зовнішній вигляд – це самовираження, їх внутрішнє відчуття самих себе і сприйняття оточуючими. Основною причиною цього є бажання “не бути таким, як усі”, проявити власну творчу індивідуальність. Більшість підлітків вже не задовольняє “дитяча мода”, вони шукають свій власний стиль, “свою моду”. Тому й прагнуть мати особливий зовнішній вигляд, стиль в одязі, зачісці, дівчата у макіяжі. Досить часто одяг виступає засобом показати навколишньому світу, хто вони є насправді. Успіхи в середовищі однолітків цінуються понад усе. У цьому віці відзначаються зміни у відносинах між хлопчиками і дівчатками: вони починають проявляти інтерес один до одного як до представників іншої статі. Особливе значення у цьому зв’язку надається особистої привабливості – це має першорядне значення в очах однолітків. Отже, особливе значення для підлітка має зовнішність. Одяг, зачіска і обличчя – ось предмети першочергової турботи підлітка. Слід зазначити, що старший шкільний вік – це період, коли підліток починає по-новому оцінювати свої стосунки з сім’єю і з однолітками, це період відчайдушних спроб “пройти через все” [5]. Підлітки починають чинити опір по відношенню до раніше виконуваних вимог з боку дорослих, активніше відстоювати свої права на самостійність, що ототожнюється в їхньому понятті з дорослістю. Зв’язки з батьками, такі емоційні в дитячі роки, стають не настільки безпосередніми. Підліток тепер менше залежить від батьків, ніж у дитинстві. Він прагне сам вирішувати свої справи, планувати своє життя, обирати хобі та спосіб проведення дозвілля. Саме в цей момент на допомогу молоді у прояві своїх творчих амбіцій на шляху самоствердження повинні прийти заклади позашкільної освіти дизайнерського напрямку. Сучасним прикладом такого позашкільного закладу стала дизайн-студія, яка безпосередньо займається навчанням учнів дизайну, зокрема дизайну одягу.

Вихідні форми дизайн-студії закладалися досвідом професійних установ дизайн-освіти, що виникали і працювали з початку ХХ ст. в Германії, Росії, США, Україні. Про це йдеться в історіографічних дослідженнях з дизайну, які провели вітчизняні науковці А.В. Бойчук, О.Я. Боднар, І.Й. Грицюк, В.Я. Даніленко, Ю.Г. Дяченко та інші, а також у працях російських колег, а саме А. Абрамової, И. Вороняча, С. Хан-Магомєдова, Ю. Шатіна тощо.

Дизайн-студія – одна з форм позашкільної

освіти – входить в культурно-освітню інфраструктуру закладів позашкільної освіти, вона доступна для відвідування підлітків і дорослих. У системі закладів позашкільної освіти дизайн-студія стає її органічним і необхідним підрозділом, розвивається за законами цієї загальної системи, але має свою специфіку, власні закони, прагнення до розвитку, цілісності і автономності.

Особливість дизайн-студії проявляється в єдності:

- 1) ціннісно-сміслового наповнення змісту конкретної предметної діяльності;
- 2) експериментально-креативної спрямованості способів і засобів освіти і виховання;
- 3) психолого-педагогічної підтримки особистості учня в процесі його творчого розвитку;
- 4) культурної ідентифікації і становленні особистісного образу дитини як людини культури.

Можна визначити дизайн-студію як специфічний культурний, антропологічний, соціальний феномен, що об’єднує молодь, підтримує її прагнення до творчої діяльності і саморозвитку, які проявляються в якісній зміні бачення людиною себе, світу і своєї ролі у ньому.

Відношення до дитини як вищої соціальної цінності, використання індивідуально-особистісного підходу до її виховання і освіти, захист її прав, свобод, розуміння дитинства як надзвичайно важливої основи соціалізації і особливого світу людського життя, сприйняття учня як суб’єкта розвитку, освіти, культури, життєтворчості визначають ціннісні основи дизайн-студії.

Базовою умовою ефективності роботи дизайн-студії є “студійна свобода” – пошук вихованцями шляхів і засобів самореалізації, це самостійність і незалежність від шаблонів і стереотипів для творчого самовираження. Свобода в художній творчості зумовлена потребами, інтересами і творчими можливостями підлітків. У дизайн-студії вихованцям надано право на вільний вибір фіксації нового матеріалу і виконання завдань будь-якими художніми засобами (запис, малюнок, символи і ін.), право на пошук, вибір і помилку.

Мобільність, гнучкість, відкритість, відсутність жорсткої навчальної програми дозволяють організаторам і педагогам дизайн-студії безпосередньо реагувати і відгукуватися на всі значимі для творчого розвитку особистості підлітків події культури і молодіжної субкультури, яка стала досить популярним явищем у молодіжному середовищі.

Співтворчість педагогів і дітей, їх партнерство у створенні нових сучасних моделей одягу, народжує особливий спектр стосунків, задає

НАВЧАННЯ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

специфіку освіти в дизайн-студії, що створює умови для здійснення зв'язків між поколіннями через вже згадану молодіжну субкультуру і культуру дорослих. За рахунок проектування отриманого в дизайн-студії особистісного досвіду підлітків на зміст вищезгаданої субкультури, відбувається розвиток останньої, її збагачення. І як усвідомлення цих змін потреба якісної зміни у внутрішньому світі самих підлітків. Заміщення нестійких цінностей субкультури на стійкі цінності культури – крок в особистісному зростанні і самовдосконаленні молоді, крок до відчуття справжніх естетичних ідеалів.

Дизайн-студія стає для молоді тим середовищем пошуку і самовираження, в якому вони мають можливість реалізувати свої ідеї, проєкспериментувати, висловити різні варіанти своїх пропозицій, не випробовуючи при цьому стресу “оцінки” і прагнення вгадати відповідь, запрограмовану вчителем або підручником, не вагаючись тренувати комбінаторність розумових здібностей. Студійна діяльність підлітка відрізняється від уявлень і ідей колишньої педагогіки більшою автономністю, ціннісною значущістю і самостійністю, складністю і різноманітністю, а головне, творчим характером. Дизайн-студія – не просто місце, де відбувається трансляція знань, культури, досвіду, а простір всіляких форм спілкування з дітьми з приводу їх власного життя, навчання, світосприймання. Це бажане спілкування, що збагачує обидві сторони, утворююче благодатний ґрунт для сенсу пошукової діяльності.

Тому доходимо висновку, що у процесі створення нової, цілісної системи дизайн-освіти необхідно вдосконалювати зміст навчання в позашкільних навчальних закладах дизайнерського напрямку. Зокрема, важливою є розробка оновлених навчальних планів і програм у відповідності до нових суспільних функцій дизайну. Організація і здійснення дизайн-освіти в позашкільних навчальних закладах передбачає не стільки довузівське освоєння учнями азів дизайнерської майстерності, скільки за допомогою методик і технологій дизайн-освіти розвиток креативних здібностей і отримання навичок особистісного самовизначення підлітків у пошуку власного стилю.

Гнучка система позашкільної освіти надає кожному вихованцю можливості випробувати себе, самостійно соціалізуватися, відшукати свій шлях розвитку, усвідомити свій вибір у пошуку майбутньої професії, естетичних нахилів і, що не менш важливо, в етичних імперативах знайти особистісний сенс життя, власний стиль завдяки заняттям творчою діяльністю такого популярного сьогодні дизайнерського напрямку.

Висновки. Таким чином, навчання дизайну одягу стає для дітей і молоді тим середовищем пошуку і самовираження, в якому вони мають можливість реалізувати свої ідеї, проєкспериментувати, висловити різні варіанти своїх пропозицій, не випробовуючи при цьому стресу “оцінки” і прагнення вгадати відповідь, запрограмовану вчителем або підручником, не вагаючись тренувати комбінаторність розумових здібностей.

Отже, навчання вихованців позашкільних навчальних закладів дизайну одягу з кожним днем набуває своєї актуальності відповідно до реалій сучасності. Вже більше 30 років у діяльності системи позашкільної освіти пострадянського простору існує дизайнерський напрям з різними його організаційними формами і предметним змістом. Сьогодні можна стверджувати, що дизайнерський напрям в Україні розвивається, завойовуючи визнання у всіх регіонах, та є одним з найцікавіших творчих видів діяльності.

1. Воронов Н.В. Російський дизайн. Очерки історії отечественного дизайна. Том 2. – М.: “Союз Дизайнеров России”, 2001. – 392 с.

2. Большая Советская энциклопедия (в 30-ти томах) Гл. Ред. А.М. Прохоров. Изд. 3-е, М., “Сов. Энцикл.” 1976, – Т. 29.

3. Зеньковский В.В. Психология детства. – М., 1996. – 344 с.

4. Омельченко С.О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків. – Монографія. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 352 с.

5. Мосякова І.Ю. Позашкільна освіта – особливо цінний тип освіти / І. Мосякова // Директор школи, ліцею, гімназії: Науково-практичний журнал. – Київ: Педагогічна думка. – 2007. – № 5. – С. 38 – 43.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2010

